

SADRŽAJ

Spisak figura	7
Predgovor	9
UVOD	13

Prvi deo

KAKO JE TEHNOLOGIJA PROMENILA LIBERALNE DEMOKRATIJE

1. Kolektivno nesvesno i promena kulture	31
2. Različita objašnjenja izbijanja kulturnih ratova	37
3. „Proizvodnja pristanka”: kako se reprodukuju liberalne demokratije	45
4. Kako su algoritmi izmenili sve(s)t	64

Drugi deo

ISTORIJSKA GENEZA KULTURNIH RATOVA NA ZAPADU U 20. VEKU

5. Gramšijeva kulturna hegemonija i nova levica	89
6. „Gramšijanska desnica” na prostoru Evropske ekonomske zajednice	108
7. Borba protiv dekonstrukcije i kulturni rat u SAD krajem 20. veka	126
8. „Novi nacionalizam” 21. veka: borba za cenzus	146
9. O „neminovnosti” kulturnog revolta u SAD i EU	158

Treći deo
POSTDIGITALNI KULTURNI
RATOVI NA ZAPADU

10. Ferguson i sistemski rasizam.	169
11. Politike roda.	182
12. „Gejmergejt” i rađanje „alt-rajt” manije: posmatranje sa učestvovanjem	188
13. <i>SJW</i> , sloboda govora i politička korektnost.	198
14. Kulturni marksizam i propast Zapada, islam i imigracija, etnicitet i IQ	209
15. Stvaranje prkosa: migracije u EU, Bregzit i fenomen Trampa	220
16. Razvodnjavanje prkosa: struje nove desnice.	230
17. „Kultura poništavanja”: kontranapad progresivaca	240
18. „Čistka” društvenih mreža i ideologizacija pravila korišćenja	248

Četvrti deo
KULTURNI RATOVI I MEĐUNARODNO DRUŠTVO

19. Kulturni ratovi i kraj zapadnocentričnosti	263
20. Rusija i američki predsednički izbori 2016. godine	272
21. Kulturna homogenost i različite vizije interneta: Kina i Rusija	282
22. Kulturna homogenost i različite vizije interneta: SAD i EU.	293
ZAKLJUČAK	303
REFERENCE.	313
REGISTAR.	355

SPISAK FIGURA

Figura 1: Zastupljenost krajnje desnice u Evropi u razmaku od 20 godina	148
Figura 2: Stavovi Amerikanaca po pitanju rasne jednakosti	174
Figura 3: Milionski pregledi britanskog kanala u SAD i zapadnoj Evropi	208
Figura 4: Glasovi „dve Nemačke” i poljskog nasleđa imperija ...	222
Figura 5: SJW trend.....	233
Figura 6: Kulturni marksizam trend	233
Figura 7: Alt-rajt trend	234
Figura 8: Sargon Akadski trend	234
Figura 9: Status stranice Isusova armija sa najviše interakcija	278
Figura 10: Primer kako izgledaju stranice Milerovog izveštaja	280

PREDGOVOR

Knjiga koja se nalazi pred čitaocima u najvećoj meri je proizvod rada na doktoratu odbranjenom 2023. godine na Univerzitetu u Beogradu, Fakultetu političkih nauka. Povod za istraživanje kulturnih ratova na prostoru EU i SAD bio je spontan, budući da sam se pri kraju osnovnih studija tokom 2014. i 2015. godine zadesio u „onlajn” kontrakulturi sa geografskim izvoristhem u državama zapada Evrope i Severne Amerike. Tada se još uvek radilo o marginalnim stvaracima sadržaja na internet društvenim platformama koji su govorili prepoznatljivim ideološkim jezikom u Srbiji, ali potpuno neuobičajenim za glavne medijske tokove Zapada. Verovatno je da bi se moje praćenje tog fenomena ubrzo završilo da već tokom 2016. godine kontrakulturni fenomen, mahom vezan za „gejming zajednicu”, nije i sam postao deo novog mejnstrima utičući na političke posledice u vidu neočekivanog izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz Evropske unije i izglasavanja Donalda Trampa za predsednika SAD. Od tada, pa do 2024. godine, stvari su se izmenile na način da su ljudi gotovo zaboravili koliko su ta dva događaja bila neočekivana, i s kojom žestinom i stepenom uverenja su eksperti zagovarali stanovište da su oba ishoda nemoguća u „ozbiljnim” političkim sistemima.

Kako sam uviđao da promena koja je razbuktala kulturne ratove na Zapadu sve više utiče i na društvena i politička zbivanja u Srbiji, osetio sam znatiželju, ali jednovremeno i odgovornost da u svoj istraživački rad integrišem sledeće pitanje: ukoliko znamo da je na Zapadu dugo prevladavala ideološka samouverenost jedne strane ideološkog spektra, kako je došlo do naglog izbijanja kulturnih rato-

va na tom podneblju 2014. godine? Izazov je i iz perspektive življenja i bavljenja naukom u Srbiji od početka bio jednostavniji nego što sam očekivao, pošto su postojeća istraživanja iste ili slične teme uglavnom proizvod ideološkog, a ne analitičkog truda. Bavljenje izazovima društava Zapada iz ugla poluperiferije Evrope, po pravilu, podrazumeva dve opcije. S jedne strane, trijumfalizam i potcenjivački odnos koji očekuje kraj i „propast” Zapada. S druge strane, snishodljivost i prateće nezadovoljstvo koje ishoduje u uputstvima kako EU i SAD „moraju” ispraviti pokvarene mehanizme, te ubrzati i pojačati „Naše” prevaspitavanje, odnosno prevaspitavanje „Zapadnog Balkana”. Obe ove perspektive više su pogonsko gorivo pri mobilizaciji unapred zauzetih ideoloških pozicija i u analitičkom smislu ne služe iskrenim pokušajima interpretacije fenomena koje težimo da opažamo. Rezultat je da imamo istorijsku, sociološku, politikološku i kulturološku skribomaniju kojom se, nezavisno od ideološke pozicije, ne pridodaje razumevanju država koje se kolokvijalno podvode pod Zapad, niti razumevanju država koje se politički svode na Zapadni Balkan.

Jednostranost tumačenja bila je prisutna i unutar država Zapada. Aroganciju u vidu zagovaranja „mogućih” i „nemogućih” ishoda odjednom je zamenila olakost objašnjenja kojima se tretirala promena iz 2016. godine. Sada su eksperti i sve uticajniji laici-analitičari ispredali da se radilo o „normalnim” ishodima, te su u svoje nastupe ugrađivali duboko usađene jednodimenzionalne ideološke predrasude. Međutim, retko ko se usudio da priđe problemu koristeći se složenijim metodološkim naporom. Kada je to i činjeno, sticao sam utisak da se još uvek radi o parcijalnim i nedostatnim interpretacijama. Zbog manjkave literature na srpskom i engleskom jeziku, cilj je bio da preduzmem poduhvat koji će mi pomoći da razobličim mehanizme nove ideološke moći koja leži u korenu promene i na taj način razotkrijem temelje buduće političke i ideološke hegemonije. Odnosno, da jasno odredim koja sredstva su u novoj, postdigitalnoj eri, ključna za društvenu i političku moć kako u državama EU i SAD, tako i u Srbiji. Želeo sam i da demistifikujem poreklo ideoloških koncepta koji su se odjednom obreli u inostranim i domaćim medijima i

na internet društvenim platformama. Ova dvojakost znanja, o osnovama nove moći i porekla dominantnih ideoloških koncepata, postavila bi temelje za dugoročno pružanje naučnog doprinosa društvu koje me je formiralo.

Zahvalnost dugujem dr Goranu Tepšiću i dr Nemanji Džuveroviću, koji su u različitim fazama doktorata imali ulogu mentora. Zahvalnost dugujem i Bori Babić i Akademskoj knjizi zbog opredeljenja da objave knjigu, kao i recenzentima dr Srđanu Koraću i dr Đorđu Krivokapiću, potom dr Draganu R. Simiću koji je bio deo komisije za odbranu rada, onda i Tijani Rečević, Slađanu Rankiću i dr Milanu Krstiću, koji su mi u svim fazama doktorskih studija bili profesionalna i prijateljska podrška. Doktorat i knjiga svakako ne bi bili mogući bez emotivne i svake druge vrste potpore koju su mi uvek pružali moji roditelji Ratko i Branka, sestra Mila i moja Sanja, koju bih u dobrim delovima doktorata možda mogao da računam kao koautora, budući da je morala da sluša sve moje pretpostavke i dileme, a potom i da koriguje i usmeri pisanje tamo gde je to bilo nužno.

Miloš Vukelić

U Beogradu, jun 2024. godine